TILLEGG 4 TIL VEDLEGG X

NORGES RESERVASJONSLISTE

Norge forplikter seg til ikke å opprettholde eller innføre begrensninger som er uforenlige med avtalens artikkel 3.4 (bestevilkårsbehandling), artikkel 3.5 (markedsadgang) eller artikkel 3.6 (nasjonal behandling), bortsett fra de forbehold som er oppført i denne reservasjonslisten.

FORKLARENDE MERKNAD TIL NORGES RESERVASJONSLISTE

Tjenestesektorer der Norge har tatt forbehold, er oppført i dette dokument i samsvar med WTO-dokument MTN.GNS/W/120. Forbeholdene er oppført som følger:

- Med **sektor** menes de tjenestesektorer som er oppført i WTO-dokument MTN.GNS/W/120.

- Med **undersektor** menes den undersektor som er oppført i WTO-dokument MTN.GNS/W/120.

- Med **næringsgruppering** menes klassifiseringskoden i FNs foreløpige sentrale produktgruppering som det er henvist til i WTO-dokument MTN.GNS/W/120 for hver tjenestesektor i WTO-dokumentet.

- **Type forbehold** angir de konkrete avtaleartiklene der Norge tar forbehold (artikkel 3.4 (bestevilkårsbehandling), artikkel 3.5 (markedsadgang) eller artikkel 3.6 (nasjonal behandling)).

- **Myndighetsnivå** angir hvilket myndighetsnivå som opprettholder tiltaket.

- **Rettslig grunnlag** angir de lover, forskrifter osv. som hjemler Norges forbehold. "Rettslig grunnlag" er kun angitt til orientering, og Norge påtar seg ingen forpliktelser etter avtalen til å opprettholde de lover, forskrifter osv. som er nevnt. Norge forbeholder seg retten til å oppheve, endre eller innføre nye lover, forskrifter osv. Slike endringer skal ikke medføre begrensninger ut over dem som er angitt under "Forbehold" for sektorer og undersektorer i denne reservasjonslisten.

- **Forbehold** angir forbeholdet mot artikkel 3.4 (bestevilkårsbehandling), artikkel 3.5 (markedsadgang) eller artikkel 3.6 (nasjonal behandling). Norge forplikter seg til ikke å tilføye forbehold ut over det nivå av handelshindringer som der er angitt.

1. Sektor:	**Alle sektorer** **Nye tjenester**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som er uforenlig med forpliktelsene oppført i artikkel 3.4 (bestevilkårsbehandling), artikkel 3.5 (markedsadgang) og artikkel 3.6 (nasjonal behandling), for alle nye tjenester, med følgende unntak: - Andre tilleggstjenester til alle typer transport (CPC forel. 7490) - Internasjonal sjøtransport: transport av annet gods (CPC forel. 72129) og annen persontransport (CPC forel. 72119), med de begrensninger som er fastsatt i forbehold 66 - Datatjenester og liknende tjenester (CPC forel. 84) - Teknisk prøving og analysetjenester (CPC forel. 8676)[1] - Arkitekttjenester (CPC forel. 8671) - Ingeniørtjenester (CPC forel. 8672) - Integrerte ingeniørtjenester (CPC forel. 8673) Hva angår kommersiell tilstedeværelse for telekommunikasjonstjenester skal framtidige restriktive tiltak innrømme nasjonal behandling.

[1] Gjelder ikke for tjenester som ytes ved utøvelse av offentlig myndighet, slik som lovbestemt sertifisering.

2. Sektor:	**Alle sektorer** **Tjenester som ikke er inntatt i WTOs klassifiseringsliste for tjenester oppført i WTO-dokument MTN.GNS/W/120**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som er uforenlig med forpliktelsene oppført i artikkel 3.4 (bestevilkårsbehandling), artikkel 3.5 (markedsadgang) og artikkel 3.6 (nasjonal behandling), for tjenester som ikke er inntatt i WTOs klassifiseringsliste for tjenester oppført i WTO-dokument MTN.GNS/W/120, med unntak av - Maritime tilleggstjenester (når det er teknisk mulig): tollklareringstjenester[2], containerstasjons- og containerdepottjenester[3], speditørtjenester[4].

---

2 Med "tolklareringstjenester" (alternativt "customs house brokers' services") menes virksomhet som består i på vegne av en annen part å gjennomføre tollformaliteter i forbindelse med innførsel, utførsel eller gjennomgangstransport av last, enten dette er tjenesteyterens hovedvirksomhet eller et vanlig tillegg til hovedvirksomheten.

3 Med "containerstasjons- og containerdepottjenester" menes virksomhet som består i å lagre containere, enten det er i havneområder eller inne i landet, med sikte på å fylle/tømme, reparere og klargjøre dem til forsendelse.

4 Med "speditørtjenester" menes virksomhet som går ut på å organisere og overvåke forsendelser på vegne av avskipere, ved å skaffe transport og tilknyttede tjenester, utarbeide dokumentasjon og innhente forretningsinformasjon.

3. Sektor:	**Alle sektorer** **Tjenester som kommer inn under andre tjenester i WTOs klassifiseringsliste for tjenester oppført i WTO-dokument MTN.GNS/W/120, og som ikke har fått et CPC-nummer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som er uforenlig med forpliktelsene oppført i artikkel 3.4 (bestevilkårsbehandling), artikkel 3.5 (markedsadgang) og artikkel 3.6 (nasjonal behandling), for tjenester som kommer inn under "andre tjenester" i WTOs klassifiseringsliste for tjenester oppført i WTO-dokument MTN.GNS/W/120, med følgende unntak: - mobile og personlige kommunikasjonstjenester og -systemer - verdiøkte teletjenester (ikke taletelefoni, telegraf og teleks, pakke- og linjesvitsjede datatjenester, mobil radiotelefoni, personsøker- og satellittjenester) - andre miljøtjenester

4. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som er uforenlig med forpliktelsene oppført i artikkel 3.4 (bestevilkårsbehandling), artikkel 3.5 (markedsadgang) og artikkel 3.6 (nasjonal behandling), for tjenester som ytes ved utøvelse av offentlig myndighet, eller som anses som offentlige tjenester på nasjonalt eller lokalt plan i Norge. Slike tjenester kan være undergitt monopol eller eksklusive rettigheter for offentlige eller private operatører.

5. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	Handelsavtaler som er meddelt etter artikkel V eller artikkel Va i GATS
Forbehold:	Norge gir ikke den annen part noen preferanser som er innrømmet tredjestater eller EFTA-stater i henhold til avtaler meddelt i samsvar med artikkel V eller artikkel Va i GATS.

6. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	Tiltak med sikte på å fremme nordisk og nordisk-baltisk samarbeid, slik som : - Garantier og lån til investeringsprosjekter og eksport (Den nordiske investeringsbank) - Finansiell støtte til forsknings- og utviklingsprosjekter (Nordisk industrifond) - Finansiering av forundersøkelser i forbindelse med internasjonale prosjekter (Nordisk prosjekteksportfond) - Finansiell bistand til selskaper[5] som benytter miljøvennlig teknologi (Nordisk samarbeid om miljøfinansiering)
Forbehold:	Norge gir ikke den annen part noen preferanser som er innrømmet tredjestater eller EFTA-stater i henhold til tiltak for å fremme nordisk samarbeid.

[5] Gjelder for østeuropeiske selskaper som samarbeider med ett eller flere nordiske selskaper.

7. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som er uforenlig med forpliktelsene oppført i artikkel 3.4 (bestevilkårsbehandling), artikkel 3.5 (markedsadgang) og artikkel 3.6 (nasjonal behandling), for offentlige eller private tjenester og virksomhet som kan medføre fare for ioniserende stråling.

8. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov av 2. april 1993 nr. 38 om framstilling og bruk av genmodifiserte organismer m.m. (genteknologiloven)
Forbehold:	Utsetting av genmodifiserte organismer kan bare finne sted når det er gitt godkjenning på forhånd i henhold til genteknologiloven.

9. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	Avtaler innenfor rammen av Nordisk ministerråd, som presisert i forbeholdet
Forbehold:	Norge gir ikke den annen part noen preferanser som er innrømmet Nordisk ministerråds medlemsstater, herunder eventuelle framtidige endringer i disse avtaler.

10. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Bilaterale investeringsavtaler
Forbehold:	Norge gir ikke den annen part noen preferanser innrømmet i henhold til eksisterende eller framtidige bilaterale investeringsavtaler der Norge er part.

11. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	Lov av 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom, som presisert i forbeholdet
Forbehold:	Det kreves tillatelse ved erverv av fast eiendom. Unntakene fra dette generelle prinsippet omfatter blant annet bebygd eiendom som ikke overstiger 10 hektar, der dyrket jord er under 2 hektar. Det kreves også tillatelse ved stiftelse av leierett, med mindre retten er stiftet for et tidsrom under 10 år. I enkelte områder kreves tillatelse ved erverv av all fast eiendom, med mindre den som erverver eiendommen bosetter seg der. En utenlandsk borger som kjøper eller leier fast eiendom som en sekundærbolig, må søke om konsesjon dersom vedkommende verken bor, eller har bodd minst fem år i Norge.

12. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om registrering av foretak, som presisert i forbeholdet
Forbehold:	Forretningsforetak må registreres i Foretaksregisteret, med mindre det er angitt noe annet i foretaksregisterloven. Registrering krever at begrensninger på selskapsformer blir overholdt. Kommersiell tilstedeværelse krever at det opprettes et selskap med begrenset ansvar, med mindre det er angitt noe annet i denne reservasjonslisten.

13. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om aksjeselskaper (sist endret ved lov nr. 88 av 15. desember 2006)
Forbehold:	Daglig leder i et aksjeselskap og minst halvdelen av styrets og bedriftsforsamlingens medlemmer må være bosatt i Norge, med mindre Nærings- og handelsdepartementet gjør unntak i det enkelte tilfelle. Disse kravene gjelder ikke for borgere i stater som er part i EØS-avtalen, dersom de er bosatt i en slik stat.

14. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS)
Forbehold:	Behandling innrømmet datterforetak i selskaper fra tredjestater som er stiftet i samsvar med lovgivningen i en EØS-medlemsstat og har forretningskontor, sin hovedadministrasjon eller sitt hovedforetak i en EØS-medlemsstat, kan ikke innrømmes filialer eller virksomheter etablert i en EØS-medlemsstat av et selskap fra en tredjestat. Det kan gis en mindre gunstig behandling til datterforetak i selskaper fra tredjestater som er stiftet i samsvar med lovgivningen i en EØS-medlemsstat og bare har forretningskontor på en EØS-medlemsstats territorium, med mindre de godtgjør at de har en reell og vedvarende tilknytning til økonomien i en av EØS-medlemsstatene.

15. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge unntar alle forpliktelser med hensyn til subsidier, for alle sektorer, som ikke er uforenlige med Norges forpliktelser i henhold til GATS.

16. Sektor:	**Alle sektorer**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Utlendingsloven (15. mai 2008) og utlendingsforskriften (15. oktober 2009), som presisert i forbeholdet
Forbehold:	Den generelle regelen er at en utlending som ønsker å ta arbeid eller yte tjenester, med eller uten godtgjøring, eller som ønsker å drive næringsvirksomhet i riket, må ha arbeidstillatelse. Norge forbeholder seg retten til å opprettholde og å innføre begrensninger i forbindelse med arbeidstillatelser, med unntak av midlertidige oppholdstillatelser innrømmet personer som kommer inn under de kategorier som er fastlagt i avsnitt A, B, C og D nedenfor, og med forbehold for de begrensninger og vilkår som er angitt nedenfor, og for vilkåret om at innreise og opphold for utenlandske tjenesteytere i Norge krever tillatelse (krav om oppholdstillatelse). Under alle omstendigheter må fysiske personer i disse kategoriene overholde de lover og forskrifter på utlendingsområdet som gjelder for innreise, midlertidig opphold og arbeid. Alle krav med hensyn til innreise, opphold, lønn, arbeidsvilkår og trygdeytelser skal fortsatt gjelde. <u>Generelle bestemmelser</u>: Personer som oppholder seg eller reiser inn i Norge med en åpen og forlengbar oppholdstillatelse basert på en arbeidsavtale som ikke er tidsbegrenset for Norge, anses ikke som personer som er bosatt i eller reiser inn i Norge med sikte på midlertidig opphold eller midlertidig arbeid i Norge.

Begrensning med hensyn til bestevilkårsbehandling: Tiltak basert på avtaler mellom de nordiske land, dvs. Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, for det formål å sørge for bevegelighet for alle kategorier av fysiske personer som yter tjenester.

Kategorier av fysiske personer som tillates innreise og midlertidig opphold:

A. BEDRIFTSINTERNE OVERFLYTNINGER

Ledere og spesialister som overflyttes internt i bedriften, forutsatt at tjenesteyteren er selskapet de er knyttet til.

Definisjoner:

Ledere – personer som har en overordnet stilling hos en juridisk person, som først og fremst leder virksomheten og først og fremst er undergitt tilsyn eller instruksjon fra selskapets styre eller eiere, eller tilsvarende, herunder:

– ledelse av virksomheten eller en avdeling eller underavdeling i virksomheten,
– tilsyn og kontroll med det arbeid som utføres av andre ansatte som arbeider med kontroll, ledelse eller faglige oppgaver,
– personlig fullmakt til å ansette og avskjedige, eller anbefale ansettelse, avskjed eller andre personaltiltak.

Spesialister – personer som arbeider for en juridisk person, og som har en sjelden kunnskap som er svært viktig for virksomhetens tjenester, forskning, utstyr, teknologi eller ledelse. Når en slik kunnskap skal vurderes, vil det ikke bare bli tatt hensyn til kunnskap som er spesifikk for virksomheten, men også til om vedkommende er høyt kvalifisert for en type arbeid eller bransje som krever en spesifikk teknisk kunnskap, herunder om vedkommende har en alminnelig anerkjent profesjon.

Følgende vilkår må oppfylles for å få adgang:

- Økonomisk behovsprøving er ikke påkrevd.
- Midlertidig innreise, opphold og arbeid begrenses til fire år.
- Oppholdstillatelse må foreligge.
- Oppholdstillatelsen må være utferdiget til en fysisk person som anses å være kvalifisert arbeidskraft på høyere nivå eller å ha spesielle kvalifikasjoner.
- Den fysiske personens kompetanse må anses nødvendig for mottakeren av tjenesten.
- Alle andre krav i forbindelse med innreise, opphold, lønninger, arbeidsvilkår og trygdeytelser skal fortsatt gjelde.

B. FORRETNINGSREISENDE

Definisjoner:
a) personer som er representanter for en tjenesteyter og søker om midlertidig innreise for å forhandle om salg av tjenester eller inngå avtaler om å selge tjenester for vedkommende tjenesteyter, når disse representanter ikke selv vil drive direktesalg til allmennheten eller yte tjenester,

b) personer som arbeider i en overordnet stilling som definert i avsnitt A hos en juridisk person, og som har ansvar for å etablere kommersiell tilstedeværelse i Norge for en parts tjenesteyter når:

- representantene ikke driver direktesalg eller yter tjenester, og
- tjenesteyteren ikke har annen representant eller filial eller annet datterforetak i Norge.

Følgende vilkår må oppfylles for å få adgang:
For a) og b):
- Midlertidig innreise, opphold og arbeid begrenses til tre måneder. Økonomisk behovsprøving er ikke påkrevd.

C. LEVERANDØRER AV KONTRAKTFESTEDE TJENESTER

Definisjoner:
Midlertidig opphold for fysiske personer som er ansatt i et selskap basert i utlandet, og som yter tjenester som er nødvendige for å oppfylle en kontrakt mellom arbeidsgiveren og en kunde som befinner seg i Norge.

Følgende vilkår må oppfylles for å få adgang:
- Økonomisk behovsprøving er ikke påkrevd.
- Midlertidig innreise og opphold skal begrenses til tre måneder i løpet av en periode på tolv måneder, eller så lenge kontrakten varer, alt etter hvilket tidsrom som er kortest.
- Forpliktelsen gjelder bare den tjenestevirksomhet som inngår i kontrakten. Den gir ikke i seg selv vedkommende rett til å utøve sin profesjon som sådan.
- Oppholdstillatelse må foreligge.
- Oppholdstillatelsen må være utferdiget til en fysisk person som anses å være kvalifisert arbeidskraft på høyere nivå eller å ha spesielle kvalifikasjoner.
- Den fysiske personens kompetanse må anses nødvendig for mottakeren av tjenesten.
- Dersom det er åpenbart at det vil være et permanent behov for et slikt arbeid, eller dersom det i løpet av de siste seks måneder er utstedt tillatelse til å utføre samme type arbeid for samme tjenestemottaker, skal det ikke gis tillatelse.
- Alle andre krav i forbindelse med innreise, opphold, lønninger, arbeidsvilkår og trygdeytelser skal fortsatt gjelde.

D. UTØVERE AV FRIE YRKER

Definisjoner:
Midlertidig opphold for fysiske personer som yter tjenester uten å være ansatt hos en juridisk person som har kommersiell tilstedeværelse i Norge.

Følgende vilkår må oppfylles for å få adgang:
- Økonomisk behovsprøving er ikke påkrevd.
- Midlertidig innreise og opphold skal begrenses til tre måneder i løpet av en periode på tolv måneder, eller så lenge kontrakten varer, alt etter hvilket tidsrom som er kortest.

- Forpliktelsen gjelder bare den tjenestevirksomhet som inngår i kontrakten. Den gir ikke i seg selv vedkommende rett til å utøve sin profesjon som sådan.
- Oppholdstillatelse må foreligge.
- Oppholdstillatelsen må være utferdiget til en fysisk person som anses å være kvalifisert arbeidskraft på høyere nivå eller å ha spesielle kvalifikasjoner.
- Den fysiske personens kompetanse må anses nødvendig for mottakeren av tjenesten.
- Dersom det er åpenbart at det vil være et permanent behov for et slikt arbeid, eller dersom det i løpet av de siste seks måneder er utstedt tillatelse til å utføre samme type arbeid for samme tjenestemottaker, skal det ikke gis tillatelse.
- Alle andre krav i forbindelse med innreise, opphold, lønninger, arbeidsvilkår og trygdeytelser skal fortsatt gjelde.

17. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Juridiske tjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 861
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om domstolene av 13. august 1915 nr. 5 og advokatforskriften av 20. desember 1996 nr. 1161
Forbehold:	Bare den som har norsk advokatbevilling har tillatelse til å gi juridisk bistand i Norge. Utenlandske advokater kan etter søknad gi bistand vedrørende utenlandsk rett og folkerett. Utenlandske advokater kan ikke gi juridisk bistand vedrørende norsk rett, med unntak av advokater fra medlemsstater i Den europeiske union/EØS. Advokaten er personlig ansvarlig for sin virksomhet. Å ha en interesse (dvs. eie aksjer og/eller sitte i ledelsen) i et norsk advokatfirma er bare mulig med aktiv deltakelse i forretningsvirksomheten. Begrensninger på samarbeid med norske advokater som en følge av lovgivning om hvordan et norsk advokatfirma kan være organisert. Begrensninger på representasjon under rettergang som en følge av språkbarrierer, eller for Høyesterett.

18. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Regnskaps-, revisjons- og bokholderitjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 862
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om revisjon og revisorer av 15. januar 1999 nr. 2 og forskrift av 25. juni 1999 nr. 712 om revisjon og revisorer
Forbehold:	Revisjonstjenester kan bare ytes av revisorer som er registrert og har bevilling i Norge. Revisjonsselskaper må være registrert i Norge som allmennaksjeselskap (ASA), privat aksjeselskap (AS) eller ansvarlig selskap (ANS). Revisorer må være fast bosatt i Norge. Revisjonsselskaper må ha permanent forretningssted i Norge. Revisjonsrapporter må være utarbeidet på norsk.

19. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Regnskaps- og bokholderitjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 862
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov av 18. juni 1993 nr. 109 om autorisasjon av regnskapsførere og forskrift av 8. februar 1999 nr. 196 om autorisasjon av regnskapsførere
Forbehold:	Autoriserte regnskapsførere må være fast bosatt i Norge, og det kreves minst to års praksis i Norge i løpet av de fem foregående år. Regnskapsførerselskaper må ha permanent forretningssted i Norge. Lederen må være autorisert regnskapsfører.

20. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Lege- og tannlegetjenester – tjenester som ytes av jordmødre, sykepleiere, fysioterapeuter og paramedisinsk personell
Næringsgruppering:	CPC forel. 9312 og CPC forel. 93191
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov av 2. juli 1999 nr. 64 (om helsepersonell m.v.), Forskrift av 21. desember 2001 nr. 1384 (om spesialistgodkjenning) og forskrift av 21. desember 2001 nr. 1385 (om pasientjournal)
Forbehold:	Det kreves norsk godkjenning/lisens. Krav: må ha bestått norsk eksamen i det relevante faget, eller en eksamen i utlandet som er godkjent som likeverdig med den tilsvarende norske eksamen, eller må på annen måte godtgjøre å inneha nødvendig kompetanse. Helsepersonell må kunne norsk og ha bestått en eksamen i visse nasjonale temaer. Undervisning og eksamen foregår på norsk. Eksamen fra utlandet som gir tilsvarende kompetanse kan godkjennes. Det er bestemte vilkår for spesialistgodkjenning av autorisert helsepersonell innenfor et begrenset område på helsefeltet. Opplysninger i pasientjournaler må som en hovedregel være skrevet på norsk. Det finnes nå 27 grupper av helsepersonell. Norge forbeholder seg retten til å regulere nye grupper og innføre nye krav til autorisasjon.

21. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Lege- og tannlegetjenester – tjenester som ytes av jordmødre, sykepleiere, fysioterapeuter og paramedisinsk personell
Næringsgruppering:	CPC forel. 9312 og CPC forel. 93191
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	Lov av 2. juli 1999 nr. 61 (om spesialisthelsetjenesten), lov av 19. november 1982 nr. 66 (om helsetjenesten i kommunene) og lov av 28. februar 1997 nr. 19 (om folketrygd)
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta nye tiltak vedrørende offentlig finansiering av helsetjenester. Offentlig finansiering er begrenset til visse tjenester og til visse tjenesteytere.

22. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	FoU-tjenester innen naturvitenskap og tverrfaglige FoU-tjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 851 og CPC forel. 853
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Nasjonal forskrift av 30. mars 2001 nr. 0360, lov av 17. desember 1976 nr. 091 (om Norges økonomiske sone) og nasjonal forskrift av 25. juni 1971 nr. 0009
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som begrenser markedsadgang eller nasjonal behandling med hensyn til FoU-tjenester innen naturvitenskap og tverrfaglige FoU-tjenester. Vitenskapelig havforskning i Norges indre farvann, sjøterritorium, eksklusive økonomiske sone og kontinentalsokkel kan utelukkende drives av norske tjenesteytere. Det kan gjøres unntak.

23. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Tjenester i forbindelse med fast eiendom – på honorar- eller kontraktsbasis
Næringsgruppering:	CPC forel. 822
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om eiendomsmegling av 29. juni 2007 nr. 73, og forskrift av 23. november 2007 nr. 1318 om eiendomsmegling
Forbehold:	Eiendomsmeklerforetak må være registrert i Norge som allmennaksjeselskap (ASA), privat aksjeselskap (AS) eller boligbyggelag. Faglig leder og den som er ansvarlig for mekleroppdrag, må være autoriserte eiendomsmeklere. Eiendomsmeklere og eiendomsmeklerforetak må ha permanent forretningssted i Norge. På anmodning kan utdanning/eksamen fra utlandet godtas. Det kreves to års erfaring i Norge for å få eiendomsmeklerbrev. På anmodning kan inntil ett års erfaring fra utlandet godtas.

24. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Leie-/leasingtjenester vedrørende skip, luftfartøyer, andre transportmidler
Næringsgruppering:	CPC forel. 83102, CPC forel. 83103, CPC forel. 83104 og CPC forel. 83105
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om luftfart kapittel III, lov om sjøfarten av 24. juni 1994 nr. 39 og lov om norsk internasjonalt skipsregister av 12. juni 1987
Forbehold:	LUFTFARTØYER: Luftfartøyer må være registrert i norsk luftfartøysregister. For å kunne registreres må luftfartøyet være eid av enten norske fysiske personer eller av norske juridiske personer. SKIP: Skip i Norsk ordinært skipsregister (NOR-skip) må være eid av EØS-borgere, eller av et EØS-selskap der EØS-borgere eier minst 60 prosent av kapitalen. Det kan gjøres unntak fra regelen om 60 prosent. NOR-skip: Når selskapet som eier skipet er et selskap med begrenset ansvar, må det ha sitt hovedkontor i EØS. Majoriteten av styremedlemmene, herunder styrelederen, må være EØS-borgere bosatt i EØS, og ha vært bosatt i EØS de to siste år. Skip i Norsk internasjonalt skipsregister (NIS-skip): Skip med mer enn 40 prosent eierskap utenfor EØS må ha en ledelsesfunksjon i i Norge. Dette kan være drift som forestås av et norsk rederi med hovedkontor i Norge, eller av et norsk forvaltningsselskap eller, dersom skipet er registrert direkte i NIS av et utenlandsk selskap, kreves det en EØS-representant. Representanten må være hjemmehørende i Norge og ha fullmakt til å motta søksmål på vegne av skipets eier.

25. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Leie-/leasingtjenester vedrørende bilutleie uten fører
Næringsgruppering:	CPC forel. 83101
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Kommersiell tilstedeværelse kreves for å drive bilutleie.

26. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Teknisk prøving og analysetjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 8676
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov av 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet
Forbehold:	Det kreves godkjenning på forhånd for å utføre lovbestemt teknisk prøving av skip.

27. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Tjenester knyttet til energidistribusjon
Næringsgruppering:	CPC forel. 887
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Energiloven av 29. juni 1990 nr. 50
Forbehold:	Elektrisitetsnett, herunder overvåkningstjenester, reguleres av bestemmelser om monopol. Kommersiell tilstedeværelse og konsesjon kreves.

28. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Arbeidsformidlings- og vikartjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 872
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om arbeidsmarkedstjenester av 10. desember 2004 nr.76
Forbehold:	Kommersiell tilstedeværelse kreves når virksomheten anses å finne sted i Norge. Det er ikke tillatt for arbeidsformidlingen å kreve avgift av arbeidssøkende.

29. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Etterforskning og vakttjeneste
Næringsgruppering:	CPC forel. 873
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov av 5. januar 2001 nr. 1 om vaktvirksomhet
Forbehold:	Kommersiell tilstedeværelse kreves.

30. Sektor:	**FORRETNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Oversettelses- og tolketjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 87905
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov av 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler og forskrift av 16. juni 1999 for translatøreksamen ved NHH
Forbehold:	Det kreves en myndighetsgodkjent eksamen, translatøreksamen, for å kunne verifisere oversatte dokumenter. Translatøreksamen kreves for å bli godkjent av norske myndigheter som autorisert translatør og som sådan sette stempel og signatur på oversatte dokumenter, sammen med ordene "rett oversettelse bekreftes".

31. Sektor:	**KOMMUNIKASJONSTJENESTER**
Undersektor:	Posttjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 7511
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Postloven av 29. november 1996 nr. 73 og levering av landsdekkende posttjenester
Forbehold:	Posten Norge har fått enerett til regelmessig distribusjon mot vederlag av lukket innenriks brevpost som veier inntil 50 gram, og med pris inntil to og en halv gang grunntaksten for et innenriks prioritert brev på 20 gram. Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder markedsadgang og nasjonal behandling med hensyn til posttjenester.

32. Sektor:	**KOMMUNIKASJONSTJENESTER**
Undersektor:	Kurértjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 7512
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Postloven av 29. november 1996 nr. 73 og levering av landsdekkende posttjenester
Forbehold:	Posten Norge har fått enerett til regelmessig distribusjon mot vederlag av lukket innenriks brevpost som veier inntil 50 gram, og med pris inntil to og en halv gang grunntaksten for et innenriks prioritert brev på 20 gram. Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder markedsadgang og nasjonal behandling med hensyn til posttjenester.

33. Sektor:	**KOMMUNIKASJONSTJENESTER**
Undersektor:	Alle audiovisuelle tjenester
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som begrenser markedsadgang eller nasjonal behandling med hensyn til audiovisuelle tjenester

34. Sektor:	**KOMMUNIKASJONSTJENESTER**
Undersektor:	Alle audiovisuelle tjenester
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	Europarådskonvensjoner og -avtaler, som presisert i forbeholdet
Forbehold:	Norge gir ikke den annen part noen preferanse som er innrømmet Europarådets medlemsstater, herunder eventuelle framtidige endringer i den forbindelse.

35. Sektor:	**KOMMUNIKASJONSTJENESTER**
Undersektor:	Film- og videoproduksjon og distribusjonstjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 9611
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	Rammeavtaler om samproduksjon av film, "Government to government" (G2G)
Forbehold:	Tiltak basert på eksisterende og framtidige G2G-rammeavtaler og multilaterale avtaler om samproduksjon av audiovisuelle verker der det innrømmes nasjonal behandling med hensyn til audiovisuelle verker som omfattes av disse avtaler, særlig hva angår distribusjon og finansiering.

36. Sektor:	**KOMMUNIKASJONSTJENESTER**
Undersektor:	Radio- og fjernsynstjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 9613
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om kringkasting av 4. desember 1992 nr. 127 og forskrift om kringkasting av 28. februar 1998 nr. 153
Forbehold:	Kringkastere under norsk jurisdiksjon skal sørge for at minst 50 prosent av sendetiden i fjernsyn som ikke består av nyheter, sport, underholdningsprogram med konkurransepregede innslag, reklame eller tekstfjernsyn, avsettes til sending av europeiske verk. Minst 10 prosent av sendetiden i fjernsyn skal avsettes til sending av europeiske verk produsert av produsenter som er uavhengige av fjernsynsselskapet. Andre enn Norsk rikskringkasting må ha konsesjon for å kunne drive kringkasting eller lokal kringkasting via et senderanlegg som er undergitt konsesjon. Det er imidlertid ingen begrensninger med hensyn til utenlandsk eierskap hos parter som har slik konsesjon. Reklamebudskap skal hovedsakelig framføres på norsk eller andre språk som benyttes i programmene.

37. Sektor:	**KOMMUNIKASJONSTJENESTER**
Undersektor:	Radio- og fjernsynstjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 9613
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	Rammeavtaler om samproduksjon av kringkastingsprogrammer, "Government to government" (G2G)
Forbehold:	Tiltak basert på eksisterende og framtidige G2G-rammeavtaler og multilaterale avtaler om samproduksjon av audiovisuelle verker som omfattes av disse avtaler, særlig hva angår distribusjon og finansiering.

38. Sektor:	**BYGG- OG ANLEGGSTJENESTER OG TILKNYTTEDE INGENIØRTJENESTER**
Undersektor:	Installasjons- og monteringsarbeid
Næringsgruppering:	CPC forel. 514 og CPC forel. 516
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Forskrift av 24. mai 1929 nr. 4 om kvalifikasjoner for elektroinstallatører
Forbehold:	Nasjonale eksamener kreves for elektriske arbeider og VVS-/vanninstallasjoner. Utenlandske eksamener som gir tilsvarende kompetanse kan godkjennes på individuell basis.

39. Sektor:	**DISTRIBUSJONSTJENESTER**
Undersektor:	Distribusjonstjenester knyttet til våpen og eksplosive stoffer
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov nr. 1 av 9. juni 1961 om skytevåpen og ammunisjon
Forbehold:	Kongen kan forby kjøp eller annet erverv av våpen eller liknende. Den som ønsker å forhandle skytevåpen, deler av skytevåpen eller ammunisjon, må ha tillatelse fra det kompetente departement. Søknad om tillatelse skal sendes til politimesteren i distriktet der søkeren har til hensikt å drive sin virksomhet.

40. Sektor:	**DISTRIBUSJONSTJENESTER**
Undersektor:	Distribusjonstjenester knyttet til farmasøytiske og medisinske varer
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om apotek av 2. juni 2000 nr. 39 og forskrift av 21. desember 1993 nr. 1219 om engrossalg av legemidler
Forbehold:	Konsesjon til å drive apotek kan innrømmes personer med en norsk cand.pharm.-grad eller personer som på annen måte kan godtgjøre at de innehar nødvendig kompetanse, dvs. en eksamen fra et annet land som er godkjent som en likeverdig eksamen. Den som driver engrossalg av legemidler må ansette en person med de kvalifikasjoner som er angitt i foregående avsnitt. Vedkommende må være ansvarlig for all farmasøytisk virksomhet. Personer fra andre land må bestå en eksamen i visse nasjonale temaer for å kunne arbeide i et apotek. Undervisning og eksamen foregår på norsk.

41. Sektor:	**DISTRIBUSJONSTJENESTER**
Undersektor:	Distribusjonstjenester knyttet til innførsel, omsetning, salg og markedsføring av alkoholholdige drikker
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov nr. 27 av 2. juni 1989 om omsetning av alkoholholdig drikk (alkoholloven), forskrift nr. 538 av 8. juni 2005 om omsetning av alkoholholdig drikk og forskrift nr. 539 av 8. juni 2005 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk
Forbehold:	Det kreves tillatelse til innførsel av alkoholholdige drikker. Plikt til registrering hos toll- og avgiftsetaten for engrossalg av alkoholholdige drikker. Monopol for alle typer detaljhandel med alkoholholdige drikker som inneholder mer enn 4,7 prosent alkohol. Det kreves bevilling for salg av alkoholholdige drikker som inneholder inntil 4,7 prosent alkohol. Personer som selger eller serverer brennevin må være fylt 20 år, og personer som selger eller serverer annen alkoholholdige drikker må være fylt 18 år. Bevillingen krever at styrer må ha bestått en bestemt kunnskapsprøve. Bevillingen kan inneholde restriksjoner mht. salgstidspunkt. Det er forbudt å reklamere for alkoholholdige drikker eller andre varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som drikkevarer som inneholder mer enn 2,50 volumprosent alkohol.

42. Sektor:	**DISTRIBUSJONSTJENESTER**
Undersektor:	Distribusjonstjenester knyttet til elektrisitet
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Energiloven av 29. juni 1990 nr. 50
Forbehold:	Det kreves konsesjon og kommersiell tilstedeværelse for å selge og distribuere elektrisk energi.

43. Sektor:	**DISTRIBUSJONSTJENESTER**
Undersektor:	Distribusjonstjenester knyttet til innførsel, omsetning, salg og markedsføring av tobakk og tobakksvarer
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov av 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader, forskrift av 6. februar 2003 nr. 141 om innhold og merking av tobakksvarer og forskrift av 13. oktober 1989 nr. 1044 om forbud mot nye tobakks- og nikotinholdige produkter
Forbehold:	Kommersiell tilstedeværelse kreves for distribusjon og salg av tobakk og tobakksvarer. Alle former for fri distribusjon av tobakksvarer er forbudt. Det er bestemmelser om obligatorisk merking av tobakksvarer. Det er forbudt å selge tobakksvarer, eller imitasjoner som kan oppfordre til bruk av slike varer, til personer under 18 år. Salg av tobakksvarer fra automater er forbudt. Det er begrensninger med hensyn til tillatt innhold av tjære, nikotin og karbonmonoksid i sigarettrøyk, og bestemmelser om plikt til å innrapportere måleresultatene for tjære, nikotin og karbonmonoksid. Det er forbud mot nye tobakks- og nikotinholdige produkter. Det er forbudt å reklamere, direkte og indirekte, for tobakksvarer og røykeutstyr, eller andre varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som en tobakksvare. Det er også forbud mot utradisjonell utforming eller utseende for tobakksvarepakninger. Norge forbeholder seg retten til å innføre nye begrensninger på distribusjon, salg og reklame i forbindelse med tobakksvarer.

44. Sektor:	**UTDANNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Alle utdanningstjenester, herunder barnehager
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge holder på retten til å anerkjenne eller forkaste utenlandske lærerkvalifikasjoner, og til å kreve tilleggseksamener, andre kvalifikasjoner eller vandelsattest fra politiet.

45. Sektor:	**UTDANNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Alle utdanningstjenester, herunder barnehager
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge holder på retten til å anerkjenne eller forkaste bruk av bestemte betegnelser på institusjoner basert på kvalitetskrav for utdanningsinstitusjoner etablert i Norge. Slike krav er også fastsatt for tilsagn om økonomisk støtte til institusjoner og studentstipend.

46. Sektor:	**UTDANNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Grunnskole og videregående opplæring
Næringsgruppering:	CPC forel. 921 og CPC forel. 922
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Opplæringslova av 17. juli 1998 nr. 61 og privatskolelova av 4. juli 2003 nr. 84, begge sist endret 29. juni 2007
Forbehold:	Den som tilbyr grunnskoleutdanning må være godkjent i samsvar med bestemmelsene i loven for å kunne tilby obligatorisk grunnutdanning i Norge.

47. Sektor:	**UTDANNINGSTJENESTER**
Undersektor:	Førskole/barnehage
Næringsgruppering:	CPC forel. 9211
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt og lokalt
Rettslig grunnlag:	Barnehageloven av 17. juni 2005 nr. 64 og privatskolelova av 4. juli 2003 nr. 84
Forbehold:	Det kreves godkjenning for å etablere barnehage i Norge. Det er bestemte krav til lokaler, ansatte, opplæring på norsk for barna, osv. Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta nye tiltak som gjelder offentlig finansiering av barnehager.

48. Sektor:	**LANDBRUKSTJENESTER**
Undersektor:	Tjenester knyttet til jordbruk, jakt og skogbruk
Næringsgruppering:	CPC forel. 881
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder markedsadgang og nasjonal behandling med hensyn til alle tjenester knyttet til jordbruk, jakt og skogbruk, med unntak av rådgivnings- og konsulenttjenester.

49. Sektor:	**MILJØTJENESTER**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	CPC forel. 9401 Kloakktjenester CPC forel. 9402 Avfallshåndteringstjenester CPC forel. 9403 Hygienisering og liknende tjenester CPC forel. 9404 Rensing av eksos CPC forel. 9405 Støydemping CPC forel. 9406 Natur- og landskapsvern CPC forel. 9409 Andre miljøtjenester som ikke er nevnt annet sted CPC forel. 96322 Bevaring av historiske steder og bygninger CPC forel. 96332 Naturreservattjenester, herunder bevaring av dyre- og planteliv
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Offentlige servicefunksjoner i miljøsektoren, enten de er eid og drevet, eller satt ut, av kommunale, regionale eller sentrale myndigheter, er unntatt fra forpliktelsene knyttet til markedsadgang og nasjonal behandling. Norge forbeholder seg retten til å opprettholde eller endre enhver ordning eller ethvert tiltak av en type som er angitt ovenfor.

50. Sektor:	**MILJØTJENESTER**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	CPC forel. 9409 Andre miljøtjenester som ikke er nevnt annet sted
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå: Rettslig grunnlag:	Alle
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å utpeke institusjoner med ansvar for offentlig overvåking av stråling, og til å gi enerett til levering av slike offentlige tjenester.

51. Sektor:	**FINANSIELLE TJENESTER**
Undersektor:	Forsikring og forsikringsrelaterte tjenester
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om forsikringsselskaper av 10. juni 2005 nr. 44 og lov om aksjeselskaper av 13. juni 1997 nr. 44.
Forbehold:	I gjensidige forsikringsselskaper må daglig leder, minst halvparten av styremedlemmene og halvparten av medlemmene av bedriftsforsamlingen være fast bosatt i Norge. Dette kravet gjelder ikke for borgere i en stat innenfor EØS-området, når de er bosatt i en slik stat. Nærings- og handelsdepartementet kan gjøre unntak fra disse reglene.

52. Sektor:	**FINANSIELLE TJENESTER**
Undersektor:	Forsikring og forsikringsrelaterte tjenester
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om forsikringsselskaper av 10. juni 2005 nr. 44. Lov om forsikringsformidling av 10. juni 2005 nr. 41 og lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner av 10. juni 1988 nr. 40
Forbehold:	Kommersiell tilstedeværelse kreves for å kunne levere eller tilby forsikring og forsikringsrelaterte tjenester, bortsett fra forsikring som ikke er lovbestemt, og som gjelder: 1. Gjenforsikring og retrocesjon, og tilleggstjenester til forsikring, som rådgivning, aktuartjenester, risikovurdering og skadeoppgjørstjenester 2. Sjøforsikring og transportforsikring 3. Luftfartsforsikring 4. Forsikring knyttet til leting etter eller utnyttelse, lagring eller rørledningstransport av forekomster i undergrunnen 5. Kreditt og sikkerhet når forsikringstakeren driver handels- eller industrivirksomhet eller utøver et fritt yrke, og avtalen gjelder for virksomheten 6. Andre skadeforsikringspoliser for foretak over en viss størrelse, som angitt i den relevante forskriften[6]. Forsikringsselskaper som ikke er hjemmehørende i Norge, må levere forsikringstjenester oppført ovenfor i nr. 2–6 gjennom en forsikringsmekler som er autorisert i Norge.

[6] I henhold til paragraf 5-3 i forsikringsformidlingsloven er terskelen satt ved foretak med ansatte som tilsvarer minst 10 årsverk eller med en årsomsetning på minst 50 mill. kroner.

53. Sektor:	**FINANSIELLE TJENESTER**
Undersektor:	Forsikring og forsikringsrelaterte tjenester
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om forsikringsselskaper av 10. juni 2005 nr. 44, lov om forsikringsformidling av 10. juni 2005 nr. 41 og lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner av 10. juni 1988 nr. 40
Forbehold:	Forsikringsselskaper som er registrert som en juridisk person i Norge, må være organisert som allmennaksjeselskap (ASA), privat aksjeselskap (AS) eller gjensidig forsikringsselskap. Forsikringsmeklere og forsikringsagenter som er registrert som en juridisk person i Norge, må være organisert som allmennaksjeselskap (ASA) eller privat aksjeselskap (AS). Det er krav om et skille mellom livsforsikring, skadeforsikring og kredittrisiko.

54. Sektor:	**FINANSIELLE TJENESTER**
Undersektor:	Banktjenester og andre finansielle tjenester
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner av 10. juni 1988 nr. 40
Forbehold:	I sparebanker og finansieringsforetak som ikke er organisert som allmennaksjeselskap (ASA) eller privat aksjeselskap (AS), må beslutningsorganenes medlemmer være borgere i stater innenfor EØS-området, og være fast bosatt i en slik stat. Finansdepartementet kan gjøre unntak fra disse reglene.

55. Sektor:	**FINANSIELLE TJENESTER**
Undersektor:	Banktjenester og andre finansielle tjenester (unntatt forsikring)
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Measure:	Lov om forretningsbanker, lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner av 10. juni 1988 nr. 40, lov om sparebanker av 24. mai 1961 nr. 1, lov om verdipapirhandel av 29. juni 2007 nr. 75, lov om e-pengeforetak av 13. desember 2002 nr. 74, verdipapirregisterloven av 5. juli 2002 nr. 64, verdipapirfondloven av 12. juni 1981 nr. 52 og lov om regulerte markeder av 29. juni 2007 nr. 74
Forbehold:	Med unntak av informasjonstjenester osv. og rådgivnings- og mellommannsvirksomhet samt andre finansielle tilleggstjenester osv., kreves kommersiell tilstedeværelse for levering av banktjenester og andre finansielle tjenester (unntatt forsikring). Registrering som juridisk person i Norge (allmennaksjeselskap) kreves for verdipapirregistre og regulerte markeder.

56. Sektor:	**FINANSIELLE TJENESTER**
Undersektor:	Banktjenester og andre finansielle tjenester (unntatt forsikring)
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner av 10. juni 1988 nr. 40, lov om sparebanker av 24. mai 1961 nr. 1, lov om forretningsbanker av 14. mai 1961 nr. 2, lov om verdipapirhandel 29. juni 2007 nr. 75, lov om e-pengeforetak av 13. desember 2002 nr. 74, verdipapirregisterloven av 5. juli 2002 nr. 64, verdipapirfondloven av 12. juni 1981 nr. 52 og lov om regulerte markeder av 29. juni 2007 nr. 74
Forbehold:	Registrering som juridisk person i Norge ved etablering av et allmennaksjeselskap (ASA) kreves for verdipapirregistre, forretningsbanker og regulerte markeder. Registrering som juridisk person i Norge ved etablering av et allmennaksjeselskap (ASA) eller et privat aksjeselskap (AS) kreves for e-pengeforetak og forvaltningsselskaper for kollektive investeringsfond. Ingen enkeltstående investor eller koordinert gruppe av investorer kan erverve eller sitte med mer enn 10 prosent av aksjekapitalen i et verdipapirdepot. Et utenlandsk eller norsk verdipapirregister eller annen institusjon kan imidlertid, med forbehold om godkjenning, erverve og sitte med inntil 25 prosent av slike aksjer, med unntak av oppgjørssentraler, eller egenkapitalbevis når dette er en del av en avtale om strategisk allianse. I tillegg kan Finansdepartementet i spesielle tilfeller gjøre unntak fra disse begrensningene på én investors eierskap i slike institusjoner.

57. Sektor:	**HELSERELATERTE OG SOSIALE TJENESTER (som ikke er oppført under profesjonstjenester)**
Undersektor:	Sykehustjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 9311
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder sykehustjenester.

58. Sektor:	**HELSERELATERTE OG SOSIALE TJENESTER (som ikke er oppført under profesjonstjenester)**
Undersektor:	Andre helsetjenester for mennesker
Næringsgruppering:	CPC forel. 9319 (bortsett fra 93191)
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder andre helsetjenester for mennesker, og tiltak som gjelder offentlig finansiering av slike tjenester. Offentlig finansiering er begrenset til visse tjenester og til visse tjenesteytere.

59. Sektor:	**HELSERELATERTE OG SOSIALE TJENESTER (som ikke er oppført under profesjonstjenester)**
Undersektor:	Sosiale tjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 933
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder sosiale tjenester.

60. Sektor:	**TJENESTER KNYTTET TIL TURISME OG REISER**
Undersektor:	Hoteller og restauranter (herunder catering)
Næringsgruppering:	CPC forel. 641-643
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	Lov nr. 27 av 2. juni 1989 om omsetning av alkoholholdig drikk (alkoholloven) og forskrift nr. 538 av 8. juni 2005 om omsetning av alkoholholdig drikk
Description:	Det kreves bevilling til å selge eller servere alkoholholdige drikker. Personer som selger eller serverer brennevin må være fylt 20 år, og personer som selger eller serverer annen alkoholholdige drikker må være fylt 18 år. Bevillingen krever at styrer må ha bestått en bestemt kunnskapsprøve. Bevillingen kan inneholde restriksjoner mht. salgstidspunkt. Det er forbudt å reklamere for alkoholholdige drikker eller andre varer med samme vare- eller firmamerke eller kjennetegn som drikkevarer som inneholder mer enn 2,50 volumprosent alkohol.

61. Sektor:	**ALLE TJENESTER KNYTTET TIL FRITID, KULTUR OG IDRETT (MEN IKKE AUDIOVISUELLE TJENESTER)**
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	Europarådskonvensjoner og -avtaler, som presisert i forbeholdet
Forbehold:	Norge gir ikke den annen part noen preferanser som er innrømmet Europarådets medlemsstater, herunder eventuelle fremtidige endringer i den forbindelse.

62. Sektor:	**ALLE TJENESTER KNYTTET TIL FRITID, KULTUR OG IDRETT (MEN IKKE AUDIOVISUELLE TJENESTER)**
Undersektor:	Underholdningstjenester (herunder teater, live band og sirkus) Bibliotek-, arkiv-, museums- og andre kulturtjenester
Næringsgruppering:	CPC forel. 9619 og 963
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Alle
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som begrenser markedsadgang eller nasjonal behandling med hensyn til underholdningstjenester og bibliotek-, arkiv-, museums- og andre kulturtjenester.

63. Sektor:	**TJENESTER KNYTTET TIL FRITID, KULTUR OG IDRETT**
Undersektor:	Tjenester knyttet til idrett og andre fritidsaktiviteter
Næringsgruppering:	CPC forel. 964
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov av 12. juni 1981 nr. 68 (forbud mot profesjonell boksing)
Forbehold:	Det er forbudt å delta i konkurranse, gjøre tjeneste som dommer, arrangere eller gi økonomisk støtte til konkurranse, oppvisning eller treningskamp i profesjonell boksing i Norge.

64. Sektor:	**TJENESTER KNYTTET TIL FRITID, KULTUR OG IDRETT**
Undersektor:	Idrett og andre fritidsaktiviteter
Næringsgruppering:	CPC forel. 964
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov av 15. juni 2001 nr. 73 om organisert kampaktivitet som tillater knockout, og forskrift av 31. august 2001 nr. 1013 om sikkerhetsbestemmelser til lov om organisert kampaktivitet som tillater knockout
Forbehold:	Organisert konkurranse, oppvisning eller treningskamp som involverer knockout, kan bare finne sted etter søknad som godkjennes av en egen komité nedsatt av Kulturdepartementet. For å kunne godkjennes må aktiviteten være i samsvar med sikkerhetsbestemmelsene i forskriften nevnt ovenfor.

65. Sektor:	**TJENESTER KNYTTET TIL FRITID, KULTUR OG IDRETT**
Undersektor:	Idrett og andre fritidsaktiviteter
Næringsgruppering:	CPC forel. 964
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Internasjonale og nasjonale idrettsforeninger og idrettsorganisasjoner
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Generelt forbehold: Idrettsforeninger og idrettsorganisasjoner kan fastsette regler som begrenser utenlandsk deltakelse og handel i forbindelse med idrett og idrettsleker.

66. Sektor:	**TJENESTER KNYTTET TIL FRITID, KULTUR OG IDRETT**
Undersektor:	Idrett og andre fritidsaktiviteter
Næringsgruppering:	CPC forel. 964
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Totalisatorloven av 1. juli 1927 nr. 3, pengespilloven av 28. august 1992 nr. 103 og lotteriloven av 24. februar 1995 nr. 11
Forbehold:	Kommersiell tilstedeværelse kreves. Lotterier, pengespill og totalisatorspill kan bare avholdes til inntekt for henholdsvis et humanitært eller samfunnsnyttig formål, kultur og idrett, samt hestesport. Lotterier kan arrangeres av autoriserte private operatører for gode formål, mens pengespill og totalisatorspill bare kan arrangeres av statlig eide enheter.

67. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Sjøtransport
Næringsgruppering:	Internasjonal transport (passasjerer og gods) Del av CPC forel. 7211, 7212, 7213, 7214
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om sjøfarten av 24. juni 1994 nr. 39 NIS-loven av 12. juni 1987
Forbehold:	<u>Begrensninger med hensyn til markedsadgang (artikkel 3.5):</u> Skip i Norsk ordinært skipsregister må være eid av EØS-borgere, eller av et EØS-selskap der EØS-borgere eier minst 60 prosent av kapitalen. Det kan gjøres unntak fra regelen om 60 prosent. <u>Begrensninger med hensyn til nasjonal behandling (artikkel 3.6):</u> NOR-skip: Når selskapet som eier skipet er et selskap med begrenset ansvar, må det ha sitt hovedkontor i EØS. Majoriteten av styremedlemmene, herunder styrelederen, må være EØS-borgere bosatt i EØS, og ha vært bosatt i EØS de to siste år. NIS-skip: Skip med mer enn 40 prosent eierskap utenfor EØS må ha en ledelsesfunksjon i i Norge. Dette kan være drift som forestås av et norsk rederi med hovedkontor i Norge, eller av et norsk forvaltningsselskap eller, dersom skipet er registrert direkte i NIS av et utenlandsk selskap, kreves det en EØS-representant. Representanten må være hjemmehørende i Norge og ha fullmakt til å motta søksmål på vegne av skipets eier. NOR-skip: Kapteinen må være EØS-borger. NIS-skip: Kapteinen må være norsk borger eller EØS-borger. Det kan gjøres unntak fra denne regelen.

68. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Sjøtransport
Næringsgruppering:	Innenrikstransport (passasjerer og gods) Del av CPC forel. 7211, 7212, 7213 og 7214
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om sjøfarten av 24. juni 1994 nr. 39, lov om yrkestransport med motorvogn og fartøy av 21. juni 2002 nr. 45 (yrkestransportlova), NIS-loven av 12. juni 1987, lov om sertifikater om bord i norskregistrerte fartøy av 5. juni 1981 og forskrift om sjøfolks kvalifikasjoner av 11. desember 1981
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder markedsadgang og nasjonal behandling for innenriks sjøtransportsektor. Dette gjelder ikke tiltak knyttet til noen av følgende tjenester, som ytes ved kommersiell tilstedeværelse: transport av gods som fraktes inn i eller ut av landet, transport av tomme containere som brukes i internasjonal skipsfart, sjøtransport i tilknytning til oljeleting og oljeproduksjon offshore, og innenriks maritimt slep eller maritim buksering, der skipene må være registrert i Norsk ordinært skipsregister og være eid av EØS-borgere eller av et EØS-selskap der EØS-borgere eier minst 60 prosent av kapitalen. NIS-skip har ikke rett til å transportere gods og passasjerer mellom norske havner. Det kan gjøres unntak fra denne regelen. Innenriks rutetransport av personer med skip: Den som vil drive persontransport i rute mot vederlag med luftputefartøy eller med annet fartøy over 8 meter lengde tilsvarende 4 brutto registertonn, må ha ruteløyve, jf. paragraf 7 i yrkestransportlova. Ruteløyve er undergitt økonomisk behovsprøving. Skip i Norsk ordinært skipsregister må være eid av EØS-borgere eller av et EØS-selskap der EØS-borgere eier minst 60 prosent av kapitalen. Det kan gjøres unntak fra regelen om 60 prosent.

NOR-skip: Når selskapet som eier skipet er et selskap med begrenset ansvar, må det ha sitt hovedkontor i EØS. Majoriteten av styremedlemmene, herunder styrelederen, må være EØS-borgere bosatt i EØS, og ha vært bosatt i EØS de to siste år.

NIS-skip: Skip med mer enn 40 prosent eierskap utenfor EØS må ha en ledelsesfunksjon i Norge. Dette kan være drift som forestås av et norsk rederi med hovedkontor i Norge, eller av et norsk forvaltningsselskap eller, dersom skipet er registrert direkte i NIS av et utenlandsk selskap, kreves det en EØS-representant. Representanten må være hjemmehørende i Norge og ha fullmakt til å motta søksmål på vegne av skipets eier.

NOR-skip: Kapteinen må være EØS-borger.

NIS-skip: Kapteinen må være norsk borger eller EØS-borger.

Det kan gjøres unntak fra denne regelen.

69. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Sjøtransport
Næringsgruppering:	Innenriks godstransport Del av CPC forel. 7211, 7212, 7213 og 7214
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Bilaterale avtaler om gjensidig adgang til innenriks sjøtransport med Danmark, Finland, Island, Tyskland, Sverige og Storbritannia
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å innrømme den annen part en mindre gunstig behandling enn den som innrømmes landene nevnt ovenfor.

70. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Transport på innlands vannvei
Næringsgruppering:	Innenrikstransport (passasjerer og gods) CPC forel. 7221, 7222, 7223 og 7224
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder markedsadgang og nasjonal behandling med hensyn til tjenester på innlands vannvei.

71. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Jernbanetransport – Persontransport
Næringsgruppering:	CPC forel. 7111
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Jernbaneloven av 11. juni 1993 nr. 100, jernbaneforskriften av 10. desember 2010 nr. 1568 og tillatelsesforskriften av 10. desember 2010 nr. 1569
Forbehold:	Ingen utenlandsk tjenesteyter kan levere jernbanetjenester, med følgende unntak: Jernbaneforetak etablert i EØS kan drive internasjonal persontransport, på spesielle vilkår. Selskaper som leverer trikker, T-baner og andre regionale sporveier, må være etablert i Norge og ha tillatelse. Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder markedsadgang og nasjonal behandling med hensyn til persontransport.

72. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Jernbanetransport – Godstransport
Næringsgruppering:	CPC forel. 7112
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Jernbaneloven av 11. juni 1993 nr. 100, jernbaneforskriften av 10. desember 2010 nr. 1568 og tillatelsesforskriften av 10. desember 2010 nr. 1569
Forbehold:	Ingen utenlandsk tjenesteyter kan levere jernbanetjenester, med følgende unntak: Godstransport er åpnet for jernbaneforetak etablert i EØS, på spesielle vilkår vedrørende sertifisering og sikkerhetssertifikat. Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder markedsadgang og nasjonal behandling med hensyn til godstransport.

73. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Jernbanetransport – Slep og buksering
Næringsgruppering:	CPC forel. 7113
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Jernbaneloven av 11. juni 1993 nr. 100, jernbaneforskriften av 10. desember 2010 nr. 1568, sikkerhetsforskriften av 19. desember 2005 nr. 1661 og fordelingsforskriften av 5. februar 2003 nr. 135
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder markedsadgang og nasjonal behandling med hensyn til ytelser over landegrensene av slepe- og bukseringstjenester.

74. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Jernbanetransport – Drift av jernbaneinfrastruktur
Næringsgruppering:	Del av CPC forel. 8868
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Jernbaneloven av 11. juni 1993 nr. 100, jernbaneforskriften av 10. desember 2010 nr. 1568 og tillatelsesforskriften av 10. desember 2010 nr. 1569
Forbehold:	Ingen utenlandsk tjenesteyter kan levere jernbanetjenester, med følgende unntak: Det kreves konsesjon. Det kreves nasjonal sikkerhetsgodkjenning for å drive en jernbaneinfrastruktur. Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder markedsadgang og nasjonal behandling med hensyn til drift av jernbaneinfrastruktur.

75. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Jernbanetransport – (begrenset til støttetjenester for jernbanetransport)
Næringsgruppering:	CPC forel. 743
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Jernbaneloven av 11. juni 1993 nr. 100 og fordelingsforskriften av 5. februar 2003 nr. 135
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder markedsadgang og nasjonal behandling med hensyn til ytelser over landegrensene av støttetjenester til jernbanetransport.

76. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Veitransport – Personer og gods
Næringsgruppering:	CPC forel. 7121, 7122 og 7123
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Bilaterale avtaler om gjensidig adgang, og ECMTs multilaterale kvote for godstransport på vei, innført ved ECMT-vedtak nr. 26 av 1973, jf. senere endringer, og lov om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportlova) av 21. juni 2002 nr. 45
Forbehold:	Enhver part som har forretningssted i et annet land, og som ønsker å drive persontransport eller godstransport til eller fra Norge mot vederlag, må ha tillatelse fra Norge, med mindre noe annet framgår av en internasjonal avtale der Norge er part. Norge forbeholder seg retten til å innrømme den annen parts tjenesteytere en mindre gunstig behandling i forbindelse med godstransport og/eller persontransport til, fra eller i transitt gjennom norsk territorium. Norge forbeholder seg også retten til å opprettholde og endre alle forbud, kvoter og krav om en spesiell tillatelse, eller opprettholde og endre ethvert annet tiltak som gjelder markedsadgang, nasjonal behandling eller bestevilkårsbehandling, uten at dette berører Norges forpliktelser etter avtalen.

77. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Veitransport – Personer og gods – kabotasje
Næringsgruppering:	CPC forel. 7121,7122 og 7123
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Lov om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportlova) av 21. juni 2002 nr. 45
Forbehold:	Ingen part som har forretningssted utenfor Norge, kan drive person- eller godstransport mellom steder i Norge (kabotasje), med mindre det er tillatt i henhold til en internasjonal avtale der Norge er part. Samferdselsdepartementet kan, som et enkeltvedtak, gi tillatelse til slike transporttjenester for foretak som driver virksomhet fra land som Norge ikke har en tilsvarende avtale med. Regelbundet persontransport er betinget av økonomisk behovsprøving basert på trafikkriterier. Det kreves konsesjon. Norge forbeholder seg retten til å innrømme tjenesteytere fra Hongkong, Kina en mindre gunstig behandling med hensyn til godstransport og/eller persontransport mellom steder på norsk territorium. Norge forbeholder seg også retten til å opprettholde og endre alle forbud, kvoter og krav om en spesiell tillatelse, eller opprettholde og endre ethvert annet tiltak som gjelder markedsadgang, nasjonal behandling eller bestevilkårsbehandling, uten at dette berører Norges forpliktelser etter avtalen.

78. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Veitransport – Vedlikehold og reparasjon av veitransportmidler
Næringsgruppering:	CPC forel. 6112+8867
Type forbehold:	Bestevilkårsbehandling (artikkel 3.4) Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	
Forbehold:	Operatører må oppfylle nasjonale krav. Norge forbeholder seg retten til å opprettholde, endre og vedta ethvert tiltak som gjelder markedsadgang og nasjonal behandling med hensyn til vedlikehold og reparasjon av veitransportmidler.

79. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Lufttransport Edb-baserte reservasjonssystemer (ERS)
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Rådsforordning (EØF) nr. 2299/89 av 24. juli 1989 om regler for bruk av edb-baserte reservasjonssystemer, slik den er endret og gjennomført i norsk lov
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å innrømme den annen parts tjenesteytere en mindre gunstig behandling vedrørende eierselskapers eller deltakende selskapers forpliktelser med hensyn til et ERS som kontrolleres av et luftfartsselskap fra en eller flere tredjestater.

80. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Lufttransport Salg og markedsføring av lufttransport
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Rådsforordning (EØF) nr. 2299/89 av 24. juli 1989 om regler for bruk av edb-baserte reservasjonssystemer, slik den er endret og gjennomført i norsk lov
Forbehold:	Norge forbeholder seg retten til å innrømme den annen parts tjenesteytere en mindre gunstig behandling vedrørende eierselskapers eller deltakende selskapers forpliktelser med hensyn til et ERS som kontrolleres av et luftfartsselskap fra en eller flere tredjestater.

81. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Lufttransport Lufthavnrelaterte tjenester
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Rådsdirektiv 96/67/EF av 15. oktober 1996 om adgang til markedet for lufthavnrelaterte tjenester i lufthavnene i Fellesskapet
Forbehold:	Ingen begrensninger på markedsadgang, bortsett fra at virksomhetskategorier avhenger av lufthavnens størrelse. Antallet leverandører i hver lufthavn kan begrenses grunnet lite disponibel plass, og til ikke mindre enn to tjenesteytere av andre årsaker. Det kan kreves ikke-diskriminerende forhåndsgodkjenning.

82. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Rørledningstransport – Transport av drivstoff
Næringsgruppering:	CPC forel. 7131
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Rådsdirektiv 2003/55/EF og lov av 28. juni 2002 nr. 61 om naturgass
Forbehold:	Monopolbegrensninger for rørledningstransport, sentrale nett- og overvåkingstjenester i forbindelse med transport av petroleum og petroleumsprodukter. Det kreves konsesjon for å delta i interessentskapet Gassled, med monopol på rørledningssystemet for transport av produsert naturgass til markedene.

83. Sektor:	**TRANSPORTTJENESTER**
Undersektor:	Persontransport med: Kabelbaner, taubaner, skiheiser og andre liknende transportmidler med kabel, eller med kabel på skinner
Næringsgruppering:	
Type forbehold:	Markedsadgang (artikkel 3.5) Nasjonal behandling (artikkel 3.6)
Myndighetsnivå:	Nasjonalt
Rettslig grunnlag:	Nasjonal lov av 14. juni 1912 nr. 1 med forskrifter, nasjonal lov av 11. juni 1993 nr. 100 med forskrifter og EU-direktiv 2000/9/EF av 20. mars 2000 om taubaneanlegg til persontransport
Forbehold:	Alle installasjoner må oppfylle de fastsatte krav med hensyn til sikkerhetsstandarder. Tekniske godkjenninger og konsesjoner kan gis på bestemte vilkår. Myndighetene kan fastsette generelle eller særlige vilkår for godkjenning og/eller konsesjon i forbindelse med prosjektering, utforming og drift.